

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Středoevropské země

- 1) Německo, Švýcarsko, Lichtenštejnsko, Rakousko
- 2) Maďarsko, Slovensko, Polsko
- 3) Litva, Lotyšsko, Estonsko

Německo,
Švýcarsko,
Lichtenštejnsko,
Rakousko

Spolková republika Německo 1

- 82,5 milionů obyvatel, 230 obyv. / kilometr čtvrteční
- Severoněmecká nížina, splavné řeky
- přístavy na pobřeží, Balt i Severní moře
- Středoněmecká vysočina – dobrá doprava
- Alpy, bariéra s Jižní Evropou, Brenner
- po Rusku druhý nejlidnatější stát Evropy
- velmi husté osídlení v průmyslových obl.
- urbanizace – okolo 90 % žije ve městech
- menšiny: Dánové, Lužičtí Srbové, Turci,...
- demografické proměny, rozdělené? Německo
- lepší životní úroveň je stále na západě, migrace
- religiozita (sever – jih), historické souvislosti, muslimové (růst, vliv tradice rodiny, konflikty)

Spolková republika Německo 2

- zemědělství, obiloviny, brambory, cukrová řepa, zelenina, chmel, víno, chov prasat a skotu, vývoz – mléko a cukr
- vytěžené= zdroje nerostného bohatství
- hnědé uhlí – oblast Lužic a Halle...energetika
- černé uhlí – Porúří, zemní plyn – Severní moře
- konkurenceschopné německé strojírenství
- rozvoj elektrotech. průmyslu, komunikačních tech.
- široký chemický průmysl, důl. i potravinářství
- jedna z nejhustějších železničních i sil. sítí v Evropě
- námořní, říční i letecká doprava, rozvoj služeb, VaV
- nezaměstnanost srov. s ČR, východní země problém

Spolková republika Německo - reg.

- 16 spolkových zemí (úroveň NUTS 1), Berlín
- federalizmus, vazba na historické kontexty, identity
- **Bayern**, římsko-katolictví, Alpy, tradice, vysídlení
- München a Nürnberg (průmyslová odvětví)
- s ČR sousedí kraje Oberpfalz (Regensburg), Niederbayern (Passau), Oberfranken (Bayreuth a Bamberg), p. obyv. i hustota vyšší než v ČR
- **Baden – Württemberg** – Stuttgart (auta)
- Černý les (CR, hl. lázně)
- údolí Rýna, Neckar – vinařská oblast
- obchodní centrum: Mannheim, univ.: Heidelberg

Spolková republika Německo - reg.

- **Saarland** – těžba uhlí, reg. při Francii, Saarbrücken
- **Rheinland/Pfalz** – Mosel, vinařská oblast, Mainz
- **Hessen** – Wiesbaden, Frankfurt am Mein (finance)
- **Nordrhein/Westfalen** – průmyslová centra
- Ruhrgebiet: Duisburg, Essen, Dortmund, Bochum...
- mimo: Münster, Köln a. R., Bonn, Aachen, Düsseldorf.
- žije zde 18 mil. Obyvatel, hustota cca 530 o./km²
- **Niedersachsen** – úrodná půda/vřesoviště, rašeliniště, marše, poh. Harz, Hannover a Wolfsburg
- **Bremen** – řeka Weser, hansovní město, Bremerhaven
- **Hamburg** – 2. v Německu, významné hansovní město

Spolková republika Německo - reg.

- **Schleswig-Holstein** – skot, cukrovka, obiloviny
- severofríské ostrovy (CR), Kiel a Lübeck
- **Mecklenburg-Vorpommern** – jezera, rašeliniště
- ostrovy k rekreaci, Rügen, zemědělství, lesnictví
- **Brandenburg** – Potsdam, Cottbus – lužická pánev
- **Sachsen-Anhalt** – devastace těžbou hnědého uhlí
- Magdeburg, Halle, intenzivní zemědělství
- **Thüringen** – kopcovitá s malými městy, Durýnský les pro cest. ruch (CR), Erfurt, Jena, Weimar
- **Sachsen** – s nížinný, jih Krušné hory, Dresden
- dále Leipzig a Chemnitz
- **Berlin** – veřejné státní služby, inst. metropole

Švýcarsko

- poloha, rozloha, nejvýše položený stát v Evropě
- ledovce, důl. Švýcarská plošina, pohoří Švýc. Jura
- alpské řeky (energetika), průmysly (doprava, kontr.
- 7 mil. Obyvatel, hustota 177 obyvatel na km²
- nár. jazyky: němčina, francouzština, italština a rétorománština (až v r. 1996), kantony
- získání švýcarské národnosti je dlouhý a těžký proces
- římskokatolictví, význam reformovaných církví
- malé nerostné bohatství, stát je bohatý – lidé, specializace, vysoká přidaná hodnota, finančnictví
- Alusuisse, Roche, Nestlé...CESTOVNÍ RUCH
- mezinárodní instituce, důvěryhodné banky, neutralita

Švýcarsko - regiony

- spíše federace, nežli konfederace (polo-)kantonů
- každý vlastní parlament, vládu, soudy, zákony, rozpočet i ústavu
- NUTS 2 – **Région lémanique**: Geneve, Lausanne
- **Espace Mittelland** – Bern, fr. i němčina, Neuchatel a Fribourg
- **Nordwestschweiz** – Basel, farmacie a biotechnologie
- **Zürich** – finanční a obchodí centrum
- **Ostschweiz** – Sankt Gallen, průmysl, CR – Davos
- **Zentralschweiz** – okolí Vierwaldstättersee, Luzern
- **Ticino** – italština, vinná réva, tabák, CR – Locarno, Lugano, Bellinzona, jezera – di Maggiore

Lichtenštejnsko

- knížectví
- se Švýcarskem má celní i měnovou unii
- Vaduz – finanční středisko
- němčina, římskokatolické náboženství
- liberální daňové zákony, finanční ráj, profituje z trvalých pobytů bohatých lidí
- cestovní ruch, emise zvláštních známek, ale i využívání technologií s vysokou přidanou hodnotou
- podobně jako Švýcarsko má velmi důležitou dopravní polohu
- více než 30 % obyvatel jsou cizinci

Rakousko

- *hydroenergetický potenciál (jádro NE!,?)*, podobně jako další alpské země – cestovní ruch
- magnezit, kamenná sůl
- land use: dominance luk a pastvin, lesních porostů
- mimoprodukční funkce zemědělství
- výrazná religiozita – římskokatolická církev
- význam venkovského osídlení, význam Vídně, fed.
- vysoce kvalifikovaná pracovní síla, funkční institucionální zajištění
- veřejný sektor: spolkový či zestátněný
- zestátněné průmyslové podniky po válce motorem, postupně dotováno, udržování zaměstnanosti, privatizace, SME – orientace na export, transit

Rakousko - regiony

- spolkové země
- **Wien** – kulturně-společenská světová metropole
- mezinárodní organizace – OSN, IAEA, OPEC!, služby
- **Niederösterreich** – při Vídni dynamický terciér, okraje marginální území, správa Sankt Pölten
- **Oberösterreich** – export. průmysl, Linz – Wels – Steyr
- Salzkammergut
- **Burgenland** – zemědělství, CR Neusiedlersee, Eisenst.
- **Steinmark** – zalesněné, Graz, automobilový průmysl
- **Kärnten** – exportní dřevozpracující průmysl, Klagenfurt
- **Salzburg** – CR, finančnictví, rozvoj venkova
- **Tirol** – CR, Innsbruck a Kitzbühl, průsmyk Brenner
- **Vorarlberg** – charakteristiky viz LICHT. a CH, Bregenz

Maďarsko Slovensko Polsko

OPVK Inovace výuky geografických
studijních oborů,
CZ.1.07/2.2.00/15.0222

Maďarsko

- Trianonská smlouva, Maďarsko vs. Uhry
- úrodná půda, zemědělství, převládají roviny
- hliník, význam vody – Dunaj, Tisza, CR – Balaton
- p. obyv. srov. s ČR, vyšší rozloha, nižší hustota
- národnostně homogenní, okolí státy hodně Maďarů
- problematické zahraniční vztahy
- emigrace – A, D, Fr., GB, imigrace – Rumun., Ukr.
- římskokatolíci převažují, dále kalvinisté
- radiální uspořádání dopr. sítí, centrum Budapešť
- poč. 90. let otevření zahraničním investorům, dluh
- rozvoj: západ – východ, postup od starých států EU

Maďarsko - regiony

- 20 žup (NUTS 3), 7 plánovacích regionů (NUTS 2)
- metropolitní region **Közép-Magyarország** (Stř.M.)
- více než ¼ pracovních příležitostí, lázeňství, průmysl – Pešť (velmi různorodý), CR – hrad Visegrád
- **Közép-Dunántúl** - Székesfehérvár, Veszprem – bauxit
- **Nyugat(Z)-Dunántúl** – Győr, významný rozvoj
- **Dél(J)-Dunántúl** – Pécs, č. uhlí a uran, Paks – jad.el.
- **Észak(S)-Magyarország** – víno – Tokaj, hory, Miskolc
- strukturální problémy, hutnictví železa, výrazná recese
- **Észak(S)-Alföld(Velká uherská nížina)** – Debrecen, Szolnok, CR – puszty – Hortobágy (stepní krajina)
- **Dél(J)-Alföld** – jihovýchod státu, Szeged, ropa, zem.p.

Slovensko

- severní, většinou hornatá historická část Uher
- strategická hranice s Maďarskem, Dunaj – Ipel'
- velkomoravská tradice, hist. město Nitra
- vysoká lesnatost, hodně lidí žije v kotlinách
- rudy jsou již většinou vytěženy, ropa a z.plyn Záhoří
- 2. místo v Evropě za Ruskem v těžbě magnezitu
- významná, ale rozptýlená menšina Rómů (V SVK)
- dom. římsší katolíci, střed – evangelíci, v – řeční kat.
- transformace, československá zkušenost (1968 fed.)
- jedna z nejrychleji rostoucí ekonomika v nové EU
- vysoká nezaměstnanost a bída v Stř. a V Slovensku, Bratislava relativně velmi prosperujícím regionem
- jádro - Jaslovské Bohunice a Mochovce, bud. dopravy
- vývoz: Volkswagen, U.S. Steel a Slovnaft (pozor!)

Slovensko - regiony

- 1996 nové kraje (NUTS 3, přiznána i samospráva), pro EU nutné sdružení (NUTS 2), i nové okresy
- **Bratislavský kraj** – Bratislava a příměstská zóna
- intenzivní vazba Bratislavy s Vídní, excentricita, Dunaj, chemický a elektrotechnický průmysl, high-tech, vinařská oblast – Malé Karpaty, terciér
- **Západné Slovensko** – Trnavský, Trenčínský a Nitrianský kraj, zemědělství i průmysl, Trnava – auta, „Řím“ – římskokatolická církev, Trenčín – Váh, Nitra – nejstarší na SVK - veletrhy, jaderné el., maďarská menš.
- **Středné Slovensko** – Žilinský a Banskobystrický kraj, hornická tradice, těžký p., mincovnictví, dřevo, hliník
- **Východné Slovensko** – Prešovský a Košický kraj, Košice soudní centrum SVK, metalurgie, strojírenství
- Prešov (3. největší město na Slovensku), Prešovský kraj – chemie, CR – Tatry, S. ráj i S. kras!

Polsko (Rzeczpospolita Polska)

- geografickou polohou podobné sousednímu Německu
- monotónní roviny a pahorkatiny, většinou nížinné
- významná modelace pevninským zaledněním (CR)
- relativně dobré (horší než u nás vlivem klimatu, nikoliv nadmořské výšky) podmínky pro zemědělství
- jižní Polsko – půda vyvinutá na spraších, úrodné
- těžba rud mědi a černého uhlí (nejvíce v Evropě, protože Rusko své zásoby těží v asijské části), Zn,...
- dále těžba kamenné soli, síry, hnědého uhlí, stříbra
- Bělověžský prales, lesní komplex u Varšavy
- nynější polské hranice se formovaly až po druhé světové válce a odpovídají prvotnímu formování Polska, i přes jeho posun na západ oproti 500 let. hist. (viz úvod, vazby na Litvu, Ukrajinu, boj s Německem a Ruskem)

Polsko

- 38 mil. obyv., 313 tis. km², 122 obyv. na km²
- vyšší porodnost než okolní státy, p. obyvatel výrazně utrpěl válkami, kterých se Polsko účastnilo, případně ve kterých figurovalo, vliv pogromů (pol.) na Židy!
- národnostně homogenní, výrazná římskokatolická c.
- Warszawa, konurbace prům. měst Horního Slezska
- Polsko se dlouhodobě musí vyrovnávat s emigrací, do Francie, USA, v současnosti po vstupu do EU do GB
- nadprůměrně významné zemědělství a těžký průmysl
- zem. hojně FO, skrytá nezaměstnanost, hl. východ
- vysoká nezaměstnanost, daň. systém zvýhodňuje zemědělskou produkci, vyšší inflace

Polsko - regiony

- 16 velkých vojvodství (województwa), pův. 49
- názvy odvozené od historických zemí, knížectví (hist.)
- **Województwo Zachodniopomorskie** – Szczecin
- **Województwo Pomorskie** – přístavy Gdaňsk a Gdynia
- **Woj. Warmińsko-Mazurskie** – Mazurská jezerní plošina
- **Woj. Kujawsko-Pomorskie** – Bydgoszcz, Toruń (univ.)
- **Woj. Lubuskie** – příhraniční oblast při řece Odře
- **Woj. Wielkopolskie** – pův. ohnisko polské státnosti, Poznań, veletržní město, průmysl i zemědělství
- **Woj. Łódzkie** – Łódź, 2. největší město, textilnictví
- **Woj. Mazowieckie** – metropolitní region státu, hl. město Warszawa, po 2. sv. válce zcela nové město, VaV, školství, kultura, rozvinuté různé druhy táhn. Průmyslů, rafinérie ropy - Płock

Polsko - regiony

- **Woj. Podlaskie** – severovýchodně od hlavního města, málo center, nízká hustota osídlení, jediné zemědělství
- **Woj. Lubelskie** – východ státu, pouze tradiční int. zem.
- **Woj. Dolnośląskie** – těžba mědi a zpracování měděných rud, střediskem hist. německá Wrocław (Breslau)
- **Woj. Opolskie** – sousedství s naším Jesenickem, Osoblažskem, podobné charakteristiky, německá menšina
- **Woj. Śląskie** – průmyslové Horní Slezsko, sousedství s Ostravskem a de facto stejné geografické charakteristiky, kvalitní černé uhlí, energetika, daleko větší rozsah, hutnictví železa, olova i zinku, strojírenství, chemie
- Katowice, Gliwice, Sosnowiec, Rybnik,... /*Zakopane
- **Woj. Małopolskie** – Kraków (3.), CR!, Podhale – Tatry*
- **Woj. Świętokrzyskie** – pahorkatiny Varš. – Krak., Kielce
- **Woj. Podkarpackie** – východo-karpatské podhůří, síra, zemní plyn, ropa, spojení Polska s Ukrajinou (Lvov)

Litva

Lotyšsko

Estonsko

Litva (Lietuva)

- rod Jagellonců, bohatá a významná historie
- přístav Klaipeda (Memel), původně německý
- roviny, zemědělství, jantar, rozloha: 61 tis. km²
- 3,5 mil. obyvatel, hustota: 53 obyv. na km²
- Litevci, Poláci, Rusové (po rozpadu SSSR exkludovaní)
- Kaunas (hist. hl. město), Vilnius nyní- pův. Wilno (POL)
- římskokatolická víra, litevština, písmo ovlivněno Husem
- významné zemědělství, služby, méně význ. průmysl
- jaderná elektrárna Ignalina, zásobuje téměř celé území
- kvůli typu reaktoru – černobylský – do r. 2009 odstavit
- přes Kaunas a Vilnius vede silniční spojení Kaliningradské oblasti s Ruskem (problém Schengen)
- území států lze rozdělit etnograficky, Litva jako 1 reg.

Lotyšsko (Latvia)

- chudé půdy, živočišná výroba v zemědělství
- rovinaté území, převažují nížiny, řeka Daugava – el.
- vedení ruského ropovodu do přístavu Ventspils
- rozloha: 65 tis. Km², 2,3 mil., 36 obyv. na km²
- 2/3 obyvatel Lotyši, 1/3 Rusové (exkluze, ne-občan)
- 1/3 luteráni, 1/3 řím. kat., 1/5 pravoslavní Rusové
- Riga je dlouhodobou imigrační oblastí Lotyšska
- Riga pro SSSR měla strategický význam, Balt
- sporné hranice s Ruskem, velmi špatné vztahy
- vývoz všech republik: GB, Německo, Švédsko
- dovoz: Rusko!, Německo, Finsko, mezi sebou
- podobně jako Budapešť má Riga radiální síť
- u Rigy jsou mořské lázně – Jurmala, správa: V – Daugavpils, Z- Liepaja (Daugava = Západní Dvina)

Estonsko (Eesti Vabariik)

- ostrovy Hiiumaa a Saaremaa
- značná část hranice s Ruskem: Čudské jezero (Peipsi Järv) a po řece Narvě (strategická)
- rovinaté území, převažují nížiny, pobřežní sráz
- energetika – hořlavé břidlice! – těžba u města Narva
- spalování u města Kohtla-Järve
- chudé půdy, živočišná výroba v zemědělství
- rozloha: 45 tis. Km², 1,4 mil., 30 obyv. na km²
- 2/3 obyvatel Estonci, 1/3 Rusové, naturalizace
- 50 % luteráni, 50 % pravoslavní
- dominuje hlavní město Tallinn (30 %), univ. Tartu
- venkov – rozptýlené zemědělské usedlosti, námořní o.
- příliv zahraničních investic ze Švédska a Finska
- zahraniční obchod přeorientován z Ruska na Finsko
- nízké zadlužení, vyrovnané státní rozpočty, euro?